

Луценко І.С.

*кандидат економічних наук, доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського», м. Київ*

Крисак Ж.М.

*студентка факультету менеджменту та маркетингу
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського», м. Київ*

ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАКУПІВЕЛЬНОЇ ЛОГІСТИКИ ЯК ЗАПОРУКА ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті розглянуто й узагальнено існуючі теоретико-методичні засади планування та організації логістичної діяльності підприємства із закупівлі матеріально-технічного забезпечення та ресурсів, проаналізовано основні визначення терміну «закупівельна логістика», надано його повну характеристику. Визначено мету логістики закупівель та основні завдання, що стоять перед нею. Зазначено етапи планування матеріально-технічного постачання та їх загальну характеристику. Наведено основні переваги ефективного планування та організації закупівельної логістики для діяльності підприємства. Виявлено, що основними проблемами, які потребують вирішення у галузі закупівельної логістики, є проблема оптимального вибору постачальника та визначення необхідного обсягу закупівель. Наведено причини виникнення даних проблем, а також визначено зовнішні та внутрішні фактори, що забезпечують ефективне управління на виробничому підприємстві та оптимальне співвідношення прибутку та витрат суб'єктів підприємницької діяльності.

Ключові слова: закупівельна логістика; логістика постачання; матеріально-технічне забезпечення; організація закупівельної логістики; постачання.

Kryszak Z. M.

Lutsenko I. S.

PLANNING AND ORGANIZATION OF PROCUREMENT LOGISTICS AS A GUARANTEE OF COST OPTIMAZATION OF MANUFACTURING ENTERPRISES

Annotation. The article considers theoretical and methodological principles of planning and organizing of the procurement logistics. It is analyzed and determined the main conceptions of the term “procurement logistics”. The aim and main tasks of procurement logistics are determined. The key stages of logistics process planning are indicated and characterized in this article. The main advantages and possible consequences of procurement logistics are given in the article. It is found that the main issues of procurement logistics are the right choices of the supplier and determination of the required volume of purchases. It is determined external and internal factors that ensure the effective management in a manufacturing company and the optimal ratio of income and expenses of business.

Keywords: procurement logistics, supply chain, logistic support, procurement organization, procurement.

Крысак Ж. Н.

Луценко И. С.

ПЛАНИРОВАНИЕ И ОРГАНИЗАЦИЯ ЗАКУПОЧНОЙ ЛОГИСТИКИ КАК ЗАЛОГ ОПТИМИЗАЦИИ РАСХОДОВ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. В статье рассмотрены и обобщены существующие теоретико-методические основы планирования и организации логистической деятельности предприятия по закупке материально-технического обеспечения и ресурсов, проанализированы основные определения термина «закупочная логистика», предоставлено его полную характеристику. Определены цели логистики закупок и основные задачи, стоящие перед ней. Указано этапы планирования материально-технического снабжения и их общую характеристику. Приведены основные преимущества эффективного

планирования и организации закупочной логистики для деятельности предприятия. Выявлено, что основными проблемами, которые требуют решения в области закупочной логистики, есть проблема оптимального выбора поставщика и определения необходимого объема закупок. Приведены причины возникновения данных проблем, а также определены внешние и внутренние факторы, обеспечивающие эффективное управление на производственном предприятии и оптимальное соотношение прибыли и расходов субъектов предпринимательской деятельности.

Ключевые слова: закупочная логистика; логистика снабжения; материально-техническое обеспечение; организация закупочной логистики; снабжения.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Ефективне функціонування будь-якого підприємства зумовлене стабілізацією його фінансового становища, що, у свою чергу, досягається завдяки оптимальному співвідношенню прибутку та витрат. Майже кожен суб'єкт господарювання провадить свою діяльність виключно заради отримання того чи іншого доходу. Його діяльність спрямована на виробництво товару чи послуги, а, відтак, несе певні затрати. Саме закупівля сировини, матеріалів, напівфабрикатів тощо чинить безпосередній вплив на ці дві ключові категорії: на витрати та на прибуток підприємства. При цьому завжди треба пам'ятати, що встановлення єдиного цінового критерію при здійсненні закупівель є загрозою для створення підприємством якісного продукту, це унеможливує отримання доданої вартості протягом ланцюга поставок і як наслідок недоотримання запланованого прибутку, або взагалі спрацювання підприємством у збиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою організації логістичної діяльності із закупівлі матеріальних ресурсів займалися такі зарубіжні та вітчизняні вчені як: Губанов В.А., Баурос Д., Голубков Е.П., Бланк І.А., Ламберт Д. М., СтокДж. Р., Старостіна А.О., Мазаракі А.А., Лахтіонова Л. А., Лушкин В. А., Луїс Р., Пономарьов В. Д., Ялдин І.В., Ачкасов А. Е., Носова С. С., Шеремет А. Д., Сайфулін Р. С. та багато інших. У роботах науковців часто зустрічаються дослідження щодо ресурсного забезпечення

виробничих підприємств, проте проблема управління закупівельною логістикою в умовах нестабільного, інфляційного ринку не розглядалась.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розгляд теоретичних і практичних аспектів процесу планування та організації логістичної діяльності підприємства із закупівлі матеріальних ресурсів.

Виклад основного матеріалу. Завдяки системному підходу економічний розвиток логістики в цілому та закупівельної зокрема на сучасному етапі, що реалізується в процесі управління матеріальними потоками, набуває все більшого поширення та значення. Закупівля матеріально-технічної сировини та матеріалів, які є першочерговою ланкою та основою логістичного ланцюга, зумовлює функціонування виробничого процесу, ціну, якість, створює й конкурентоспроможність продукції. Все це визначає важливе місце закупівельної логістики в логістичній системі підприємства, виробничого зокрема.

Для повного усвідомлення сутності поняття «закупівельна логістика» розглянемо тлумачення різних авторів, поданих у таблиці 1.

Таблиця 1

Теоретичні підходи до пояснення сутності «закупівельної логістики»

Зміст поняття	Автор, джерело
Закупівельна логістика — це управління матеріальними потоками у процесі забезпечення підприємства матеріальними ресурсами.	І. І. Бажин, А. М. Гаджинський, Р. Р. Ларіна
Закупівельна логістика — управління рухом товарних та інформаційних потоків від постачальника до підприємства з метою задоволення потреб у товарах та забезпечення економічної ефективності.	Л.В.Балабанова, А.М.Германчук
Логістика постачання— «це діяльність із організації та управління закупками, яка направлена на те, щоб компанія отримувала необхідні по якості і кількості	І.М. Дзебко

<p>сировину, матеріали, товари та послуги в потрібний час, у потрібному місці, від надійного постачальника, який своєчасно виконує свої зобов'язання, з добрим сервісом та по вигідній ціні».</p>	
<p>Заготівельна логістика — це логістика, пов'язана із заготівлею матеріальних ресурсів. Вона займається комплексом проблем і питань з аналізу, планування та управління матеріальними потоками в сфері матеріально-технічного забезпечення й підготовки товарів до виробничого споживання.</p>	В. Є. Ніколайчук
<p>Логістика постачання — це комплексне планування, управління та фізичне опрацювання потоку матеріалів, сировини, покупних частин і відповідного інформаційного потоку в процесі їх переміщення від постачальника у сферу початкового виробничого складування з метою оптимізації витратних та часових характеристик процесів.</p>	Є. В. Крикавський [5]
<p>Логістика постачання — система планування, організації та контролю ефективних витрат та інформаційного забезпечення процесу створення, переміщення і зберігання адекватних за якістю матеріалів, сировини, напівфабрикатів від моменту закупівлі у постачальника до моменту розміщення в складських приміщеннях або використання у виробництві з метою задоволення потреб споживача цих ресурсів.</p>	О. В. Мороз, О. В. Музика

Джерело: [1, с.51; 2, с.74; 4, с.5; 5]

Логістичний підхід до управління витратами передбачає поєднання трьох потоків: матеріального, фінансового й інформаційного. Гаджинський А. М. же

розглядає закупівельну логістику лише як матеріальний потік, що на нашу думку не є повною характеристикою поняття, так як при здійсненні логістичного підходу інтегроване управління здійснюється всіма потоковими процесами (матеріальним, фінансовим, інформаційним). Досить повне трактування логістики постачання дає Є. В. Крикавський. Однак у його тлумаченні закупівельна логістика виступає як поєднання матеріального й інформаційного потоків, управління ж фінансовим потоком відсутнє.

З огляду на представлені тлумачення науковців ми розглядаємо закупівельну логістику як процес, пов'язаний з інтегрованим управлінням потоковими процесами (матеріальним, фінансовим, інформаційним) від постачальника до підприємства з метою задоволення потреб у матеріальних ресурсах останнього та забезпеченні економічної ефективності суб'єктів відносин протягом усього ланцюга створення вартості.

Метою закупівельної логістики є задоволення потреб підприємства в сировині, матеріалах, напівфабрикатах, обладнанні з якомога більшою ефективністю.

Основне завдання закупівельної логістики — удосконалення ефективності роботи суб'єктів відносин шляхом визначення потреби в матеріальних ресурсах, дослідження ринку закупівлі, відбору компетентних постачальників, оптимізації процесу закупівлі, організації процесу управління закупівлями, підготовки бюджету закупівель, формування стратегії й тактики процесу закупівель, координації та системного взаємозв'язку закупівель із виробництвом, збутом, складуванням і транспортуванням, а також з постачальниками.

Закупівельна логістика повинна забезпечити виконання покладених на неї завдань у рамках відповідей на такі ключові запитання:

- Що саме закупити;
- Скільки закупити;
- У кого закупити;
- На яких умовах закупити?

Процес закупівельної логістики передбачає пошук та закупку необхідних матеріалів, ресурсів і сировини відповідної якості за щонайменшими цінами. Підвищення ефективності логістики закупівель залежить від аналізу можливих логістичних витрат. Хоча на рівень загальних виробничих витрат досить вагомий вплив здійснюють витрати у сфері постачання, у працевітських та капіталомістких галузях, на відміну від інших, особливо матеріаломістких, саме розрахунок витрат на закупівлю сировини та матеріалів визначає подальшу стратегію підприємства. На оптимізацію закупівельного логістичного ланцюга значний вплив чинять як зовнішні, так і внутрішні фактори. До перших входять перш за все стосунки підприємців із кредиторами та постачальниками. Внутрішні ж фактори, у свою чергу, пов'язані з різноманітним розумінням оптимальної діяльності ланок ланцюга поставок, необхідністю пошуку економічних компромісів між різними його учасниками.

Основу планування матеріально-технічного забезпечення підприємства складає план матеріально-технічного постачання, який формується у чотири етапи.

На першому етапі (підготовчому) визначаються такі дані:

- виробнича програма і обсяг реалізації продукції у плановому періоді;
- норми витрат матеріалів, терміни зносу інструменту, запасних частин та ін.;
- відомості про залишки матеріалів у цехах, у незавершеному виробництві на початок та на кінець планового періоду;
- стандарти, преїскуранти гуртових цін, тарифи на перевезення, особливі умови постачання окремих видів продукції та інші нормативні документи;
- відомості про фактичні залишки матеріалів на складах, їх витрати у минулому періоді [3, с.27].

Другий етап передбачає розрахунок потреби в матеріально-технічному забезпеченні, третій — формування очікуваних залишків на кінець поточного

року та перехідних запасів на початок наступного року, четвертий етап характеризується визначенням потреби до завозу матеріалів на основі балансу матеріально-технічного постачання.

На відміну від традиційного підходу до управління закупівлями матеріально-технічного забезпечення, логістичний підхід зводить до мінімуму виникнення нестачі необхідної для виробничого процесу сировини шляхом розрахунку оптимальної партії замовлення ресурсів, встановлення точних термінів їх поставки, формування необхідного страхового запасу. Помірний дефіцит потягом нетривалого проміжку часу необхідних матеріально-технічних ресурсів для виробничого процесу може виникнути лише за умови, якщо втрати від простою виробництва, зумовлені відсутністю певних ресурсів, менші від витрат на зберігання їх запасів. Використання логістичного підходу в управлінні закупівлями матеріально-технічних ресурсів дозволяє: зменшити кількість чинних складів, адже знижується величина запасів, що зберігаються на них; через формування обґрунтованого страхового запасу уникати випадків, коли потрібні матеріали є відсутніми на складі.

Основою оптимізації витрат виробничого підприємства є вирішення двох проблемних питань — «завдання МОВ» та оптимального вибору постачальника.

Вирішення «завдання МОВ» (Make-or-BuyProblem) потребує обґрунтованої відповіді на питання про виробництво самостійно підприємством потрібних йому деталей, комплектувальних виробів і ін. або закупівлі їх із зовнішніх джерел.

Незалежно від ситуації та умов зовнішнього середовища, у межах самих підприємств існують фактори, вплив яких на діяльність компанії здійснюється таким чином, щоб відмовитися від самостійного виробництва товарів чи послуг. У такому разі рішення на користь закупівлі сировини та комплектуючих приймається, якщо:

- потреба в комплектуючому незначна;
- відсутні необхідні для самостійного виготовлення комплектуючих

потужності;

- нестача кваліфікованих кадрів.

Перевага власному виробництву віддається, коли:

- потреба в комплектуючих значна і стабільна;
- існують необхідні для виготовлення комплектуючих потужності.

Оптимальний вибір постачальника є важливим рішенням у процесі мінімізації витрат. Адже співпраця з надійними партнерами, які задовольняють вимоги підприємства (особливо у сфері фінансових витрат), приносить останньому вигоди у формі зменшення собівартості виготовленої продукції, найкращому задоволенні потреб споживачів, а відтак і збільшенні доходу.

Висновки. Основою збільшення прибутку підприємства є зменшення собівартості вироблених товарів та послуг. Ефективне планування та організація закупівельної логістики дозволить оптимізувати витрати при незмінній якості продукції, забезпечить надійне партнерство та допоможе в подальшому функціонуванні на вітчизняному та зарубіжному ринках.

Витрати, пов'язані із закупівлею сировини та ресурсів, матеріально-технічного забезпечення у тому числі, є основою виробничих витрат будь-якого підприємства, а тому ефективне планування та організація логістики закупівель забезпечать максимізацію прибутку з оптимальними витратами.

Література

1. Бажин, І. І., Закупівельна логістика / І. І. Бажин, А. М. Гаджинський та Р. Р. Ларіна. – К., 2014. – 256 с.
2. Балабанова, Л. В. Логістика закупок: Підручник / Л. В. Балабанова, А. М. Германчук. – В., 2014. – 120 с
3. Тарасюк Г.М. Планування діяльності підприємства. Практикум: навч. посібник для вчз. / Г.М. Тарасюк – К.: Кондор, 2012. – 263 с
4. Ніколайчук, В. Є. Закупівельна логістика / В. Є. Ніколайчук. – Л., 2013. – 260 с.

5. Крикавський, Є. В. Логістика постачання / Є. В. Крикавський. – К., 2014. – 210 с.

References

1. Bazhyn, I. I., Zakupivelnalohistyka / I. I. Bazhyn, A. M. Gadzhynskyita R. R. Larina. – К., 2014. – 256 s.

2. Balabanova, L. V. Lohistykazakupok: Pidruchnyk / L. V. Balabanova, A. M. Hermanchuk. – V., 2014. – 120 s

3. Tarasiuk H.M. Planuvanniadiialnostipidpriemstva. Praktykum: navch. posibnykdliavnz. / H.M. Tarasiuk – К.: Kondor, 2012. – 263 s

4. Nikolaichuk, V. Ye. Zakupivelnalohistyka / V. Ye. Nikolaichuk. – L., 2013. – 260 s.

5. Krykavskyi, Ye. V. Lohistykapostachannia / Ye. V. Krykavskyi. – К., 2014. – 210 s.